

05.12.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1735, 2022/1765
Toplantı Tarihi/Sayısı : 23.11.2023/219
Karar Numarası : 2023/859
Başvuran : 1- B.Ç
2- O.A.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : 1-Anafartalar Şehit Kamil Arslan Polis Merkezi Amirliği
2- Ankara İl Emniyet Müdürlüğü
3- Emniyet Genel Müdürlüğü
--
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların kolluk görevlileri tarafından kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına yöneliktir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar başvuru dilekçesinde özetle:

a. 21/10/2022 tarihinde akşam saatlerinde sivil kıyafetli iki kişi tarafından omuz atılarak durdurulduklarını, bu kişilerin kimlik sorduğunu, ardından 7-8 üniformalı polis geldiğini, bu polislerin başvuranları ara sokağa götürdüğünü ve nereli olduklarını sorduğunu, Siirtli ve Bingöllü oldukları cevabını verdiklerini, bunun üzerine polislerin ara sokakta kendilerine şiddet uyguladığını,

b. Ardından polis arabası ile karakola götürüldüklerini, karakolda polis tarafından darp edildiklerini ve hakarete maruz kaldıklarını, nezarethanede bulunan polislerden birinin “*şunun kalbine elektriği vur zaten kimse bizden hesap soramaz*” dediğini duyduklarını, Doğu kökenli oldukları için bu muameleye maruz kaldıklarının diğer polislerce ifade edildiğini, hastaneye götürülürken ıssız bir yerde polis tarafından tekrar darp edildiklerini,

c. Karakoldaki ifadelerinin baskı altında alındığını ve avukat talebinde bulunmalarına rağmen ifadelerinde avukat istemediklerinin yazıldığını, hiçbir şekilde polise mukavemette bulunmamalarına rağmen bu muamelelere maruz kaldıklarını iddia etmektedir.

3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından alınan 8/12/2022 ve 21/7/2023 tarihli yazılı görüşlerde özetle:

a. 21/10/2022 tarihinde meydana gelen olayla ilgili yürütülen soruşturma kapsamında; B.Ç. ve O.A.'nın olay günü çıkan tartışmada M.D., F.İ., M.B. ve yönelik *“siz benim kim olduğumu biliyor musunuz, ben devlet adamıyım, Orman Bakanının Özel Kalemliyim, Emine ERDOĞAN benim yeğenim, şimdi ararım köpeğim eder sizi, Recep Tayyip ERDOĞAN'ı arayıp sizlere benim kim olduğumu göstereceğim, bu devran dönecek, sizleri sinkaf edeceğim, SOYLU'nun köpekleri, benden kimlik isteyecek polisleri sinkaf ederim, bugün iyi gününüz tadını çıkartın.”*, *“biz terörist miyiz, yiyorsa gelin Doğu'da kimlik isteyin, ben Kiği'liyim, şimdi telefonla arayacağım, burayı Bingöllülerle dolduracağım, bizim kim olduğumuzu öğreneceksiniz.”* şeklinde sözler söylemek suretiyle ve direnerek basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte yaralanmalarına neden olarak atılı suçları işledikleri,

b. M.D., F.İ., M.B. ve Y.D.'nin de B.Ç. ve O.A'yı coplarla darp etmek suretiyle basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte yaraladıkları ve *“biz sana onu mu sorduk lan it”, “ananızı bacınızı sinkaf ederiz, teröristleri bu ülkede barındırmayız”* şeklinde sözler söylemek suretiyle hakaret ettiklerinin anlaşıldığı, müşteki şüpheliler hakkında görevi yaptırmamak için direnme, hakaret, basit yaralama suçlarından iddianame düzenlendiği belirtilmiştir.

4. Muhatap Ankara İl Emniyet Müdürlüğünden alınan 13/1/2023 ve 13/7/2023 tarihli yazılı görüşlerde özetle:

a. İl Emniyet Müdürlüğü emrinde görevli bazı personel hakkında, B.Ç. ve O.A. isimli şahısların çeşitli iddialarını ihtiva eden 7/11/2022 ve 11/11/2022 tarihli dilekçeleri ile ilgili olarak Personel Başkanlığı ile yapılan yazışmada; adı geçen şahısların şikayetleri ile ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü Personel Başkanlığınca müfettiş talep edildiği ve araştırma/soruşturmanın halen devam ettiği,

b. Konu ile ilgili Müdürlük kayıtlarında herhangi bir bilgi belge bulunmadığı, disiplin araştırma/soruşturması ile ilgili bilgi belgelerin Emniyet Genel Müdürlüğü Personel Başkanlığında, adli evrakların ise Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesinde bulunduğu belirtilmiştir.

5. Muhatap Emniyet Genel Müdürlüğünden alınan 28/7/2023 tarihli yazılı görüşte özetle:

a. Emniyet Genel Müdürlüğünün 5/12/2022 tarihli soruşturma onayı, Teftiş Kurulu Başkanlığının 7/12/2022 tarihli görevlendirme emri, Emniyet Genel Müdürlüğünün 9/3/2023 tarihli ek soruşturma onayına istinaden Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı müfettişlerince yürütülen disiplin soruşturmasıyla ilgili bugüne kadar elde edilen tüm bilgi ve belgelerin onaylı suretlerinin gönderildiği,

b. Soruşturma konusu olayda disiplin yönünden kusurlu olabileceği değerlendirilen dört personel hakkında idari soruşturmanın halen devam ettiği, soruşturma konusu olaya ilişkin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen adli soruşturma neticesinde, 6/2/2023 tarihli ve 2023/... sayılı iddianamenin

düzenlenerek başvuru sahipleri hakkında “görevi yaptırmamak için direnme, kamu görevlisine hakaret”; olay mahallinde görevli dört personel hakkında ise “kamu görevlisinin yaralaması” iddiasıyla Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açıldığı,

c. Yürütülen idari soruşturma kapsamında; Emniyet Genel Müdürlüğü Personel Başkanlığından M.D., Y.D., M.B., F.İ. adlı personel hakkında genelbilgiler, çalıştığı kadro bilgileri, eğitim-öğretim bilgileri, soruşturma bilgileri, tüm ve devam eden soruşturmalar, e-posta, telefon vd. bilgilerin alındığı,

ç. Asayiş Şube Müdürlüğünden, Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünden ve Altındağ İlçe Emniyet Müdürlüğünden M.D., Y.D., M.B., F.İ. adlı personelin 21/10/2022 tarihinde icra ettikleri göreve ilişkin görevlendirme yazılarının istendiği, bu kapsamda 21/10/2022 tarihinden Emniyet Genel Müdürlüğünün ... sayılı yazısına istinaden “Mal ve Hizmet Satmak Suretiyle Halkı Rahatsız Eden Şahıslara Yönelik Uygulama” yapıldığı, adı geçen personelin 21.00-23.00 saatleri arasında Çankırı Caddesi/Sanayi Caddesinde görevli olduğu,

d. Anafartalar Şehit Kamil Arslan Polis Merkezi Amirliğinde bulunan kameralarda olaya karışan şahısların polis merkezine getirilişinden serbest bırakılmalarına kadar geçen süreye ait kamera kayıtlarının CD içerisinde, kamera görüntüsü mevcut değilse bu konuda düzenlenecek tutanak ya da resmi yazının; olay yerini (Ankara/Altındağ İlçesi Hacı Bayram Mahallesi, Çankırı Caddesi, Dışkapı Hastanesi İstikameti) gören KGYS kamerası mevcut ise olaya ait kamera görüntülerinin CD içerisinde, mevcut değilse bu hususta düzenlenecek tutanak ya da resmi yazının; olaya ilişkin telsiz konuşması mevcut ise konuşma kayıtlarının CD içerisinde, mevcut değilse bu hususta düzenlenecek tutanak ya da resmi yazının ilgili birimden temin edilerek müfettişliğe gönderilmesi istenildiği, talep edilen bilgi ve belgeler kapsamında idari soruşturma dosyasında; Tahkikat Evrakı, Adli Kolluk Cumhuriyet Savcısı Görüşme Tutanağı, Şikayetçi İfade Tutanağı, Bilgi Alma Tutanağı, Şüpheli İfade Tutanağı, Görüntü Kaydı Çözümleme Tutanağı, Genel Adli Muayene Raporu, Adli Tıp Raporu, Yakalama ve Üst Arama Tutanağı bulunduğu belirtilmiştir.

6. Muhataplardan alınan yazılı görüş başvuranlara iletilmiştir ancak başvuranlar tarafından cevaben herhangi bir yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

...”

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Kurumun görevleri” başlıklı 9'uncu maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kurumun görevleri şunlardır:

... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek.

(...)”

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Karar Türleri” başlıklı 65’inci maddesi şöyledir:

“(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

10. Aynı Yönetmelik’in “İhlal kararı” başlıklı 69’uncu maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.

(...)”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu

kapsamda başvuruların kolluk görevlileri tarafından kötü muameleye maruz kaldığı iddiası; muhatapların yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

13. Başvuru dilekçesinde başvuranlar, 21/10/2022 tarihinde saat 18:00 civarında otobüs duraklarına doğru yürürken sivil kıyafetli iki kişi tarafından omuz atılarak durdurulduklarını, bu kişilerin kimliklerini sorduğunu, ardından 7-8 üniformalı polisin geldiğini, ara sokağa götürüldüklerini ve nereli olduklarının sorulduğunu, Siirtli ve Bingöllü oldukları cevabını verdiklerini, bunun üzerine polisin ara sokakta kendilerine şiddet uyguladığını, defalarca tekme atıldığını, yüz üstü yere yatırılıp ellerinin ve omuzlarının ezildiğini, yüzlerine biber gazı sıkıldığını, ters kelepçe takılarak karakola götürüldüklerini, karakolun girişinde ve nezarethane odalarında şiddetin devam ettiğini, polislerin copla vurduğunu, ağır hakaret ve küfürlerle karşılaştıklarını, demir gibi sert bir cisimle sırtına vurulduğunu, tokat atıldığını, nezarethanede bulunan polislerden birinin “*şunun kalbine elektriği vur zaten kimse bizden hesap soramaz*” dediğini, doğu kökenli oldukları için bu muameleye maruz kaldıklarının diğer polislerce ifade edildiğini, hastaneye götürülürken polislerden şikâyetçi olacaklarını söyledikleri için polisler tarafından ıssız bir yerde tekrar darp edildiklerini, polisler hiçbir şekilde mukavemette bulunmadıklarını, küfür veya herhangi bir kötü söz söylemediklerini iddia etmektedir.

14. Anafartalar Şehit Kamil Arslan Polis Merkezi Amirliği tarafından 24/11/2022 tarihli ve 2022/... sayılı Tahkikat Evrakında olay şu şekilde özetlenmiştir; 21/10/2022 tarihi saat 21:40 sıralarında Asayiş Şube Müdürlüğü ve Toplu Kuvvet Birliklerinin Çankırı Caddesi üzerinde icra ettiği uygulamada iki erkek şahsın çevreye rahatsızlık vererek ilerlediğinin görevlilerce görüldüğü, şahısların yanına intikal edilerek olay nedeniyle kimlik bilgileri öğrenilen B.Ç. isimli şahsın görevli polis memuru omuz atarak fiziki harekette bulunduğu, akabinde tehdit ve hakaret savurmaya başladığı, şahıslara çevreye rahatsızlık verdikleri yönündeki gerekli ikazlarda bulunularak şahıslara Kabahatler Kanunu gereği çevreye rahatsızlık vermekten gerekli idari işlemlerin yapılması için kimlik belgelerini ibraz etmeleri istendiğinde şahısların görevlilere karşı saldırgan davranışlar gösterdiği, şahısların alkol etkisinde olabileceklerinin hal ve hareketlerinden değerlendirildiği, kimlik belgelerini ibraz etmeleri yönünde defaatle uyarılara rağmen şahısların saldırgan tavırlara devam ettiği, B.Ç. isimli şahsın görevlilere hitaben “*siz benim kim olduğumu biliyor musunuz, ben devlet adamıyım, Orman Bakanının Özel Kalemliyim, Emine ERDOĞAN benim yeğenim, şimdi ararım köpeğim eder sizi, Recep Tayyip ERDOĞAN’ı arayıp sizlere benim kim olduğumu göstereceğim, bu devran dönecek, sizleri sinkaf edeceğim, SOYLU’nun köpekleri, benden kimlik isteyecek polisleri sinkaf ederim, bugün iyi gününüz tadını çıkartın.*” şeklinde hakaret ve tehditlerde bulunduğu O.A. isimli şahsın elindeki telefonla görevlileri video kaydına almaya çalıştığı, O.A. isimli şahsın görevlilere hitaben “*biz terörist miyiz, yiyorsa gelin Doğu’da kimlik isteyin, ben Kiği’liyim, şimdi telefonla arayacağım, burayı Bingöllülerle dolduracağım, bizim kim olduğumuzu öğreneceksiniz.*” dediği, şahısların fiziki saldırıya başlamaları üzerine müdahale edildiği, B.Ç. isimli şahsın görevlilere hitaben “*Aha şimdi kendimi yerlere atacağım, taşları kafama vuracağım, sonra gidip darp raporu alıp sizi mahvedeceğim sürdüreceğim, hepimiz karşımda diz çökeceksiniz.*” diyerek kendini yerlere attığı ve vücudunun çeşitli yerlerine zarar vermeye başladığı, şahsın kendine zarar vermesi engellenmeye

çalışıldığında çıkan arbedede O.A. isimli şahsın görevlilere saldırdığı, şahısların kendilerine ve görevlilere zarar vermemesi adına kademeli olarak direnci kırarak ölçüde güç uygulanarak şahısların etkisiz hale getirildiği, daha sonra şahısların yapılan kaba üst aramalarında herhangi bir suç ve suç unsuruna rastlanılmadığı ve şahısların polis merkezine teslim edildiği, görevli polis memurlarının B.Ç. ve O.A. isimli şahıslardan şikâyetçi olduğu, konu hakkında Cumhuriyet Savcısı A.A.'ya bilgi verildiği, hazırlanan tahkikat evrakının ikmalen gönderildiği belirtilmiştir.

15. B.Ç. hakkında Ankara Gazi Mustafa Kemal Mesleki ve Çevresel Hastalıklar Hastanesinde 21/10/2022 tarihi saat 22:54'te yapılan muayene sonucunda düzenlenen genel adli muayene raporunda; *sağ kaşının lateralinde 1x0.5 cm'lik abrazyonu ve ödemi, bilateral skleralarında kızarıklık, bilateral gözaltlarında yüzeysel hiperemisi, sağ omuzunun ön bölgesinde minimal peteşileri, bilateral el bileklerinin çevresinde yaygın hiperemisi, sol diz kapağında yaygın minimal abrazyonu ve hiperemisi, sağ patellanın üzerinde 2x1 cm'lik abrazyonu, sağ ayağının birinci parmak medialindeki deride yüzeysel soyulması ve sağ diz kapağında dağınık yerleşimli hiperemik abrazyonlu alanların olduğu ve alkol testi sonucunun 0.00 promil çıktığı* belirtilmiştir. Ayrıca yaşanan olay üzerine B.Ç.'nin; 24/10/2022 – 28/10/2022 tarihleri arasında *anksiyete bozukluklar, travmanın tanımlanmamış erken komplikasyonu teşhisiyle beş gün iş göremezlik raporu aldığı, 31/10/2022 – 4/11/2022 tarihleri arasında anksiyete bozuklukları, bel ağrısı teşhisiyle beş gün iş göremezlik raporu aldığı* dosya kapsamından anlaşılmıştır.

16. O.A. hakkında Ankara Gazi Mustafa Kemal Mesleki ve Çevresel Hastalıklar Hastanesinde 21/10/2022 tarihi saat 22:52'de yapılan muayene sonucunda düzenlenen genel adli muayene raporunda; *bilateral skleralarında kızarıklık, sağ elin beşinci metakarpal distalinde minimal abrazyonu, sol tibia anteriorunda 2x2 cm'lik abrazyonu, sağ patellanın altında 1x1 cm'lik yüzeysel deri soyulması ve sağ ayağının üzerinde yüzeysel ödeminin olduğu ve alkol testi sonucunun 0.00 promil çıktığı* belirtilmiştir.

17. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca Altındağ İlçe Emniyet Müdürlüğünden olay yerini gören kamera kayıtlarının temini ile çözümlemesinin yapılarak tutanağa bağlanması talep edilmiştir. Bu talebin yerine getirilmemesi üzerine Başsavcılık tarafından tekit yazısı yazıldığı görülmüştür. Bunun üzerine polis merkezi görevlilerince 14/11/2022 tarihinde düzenlenen görüntü kaydı çözümleme tutanağında; Çankırı Caddesinde bulunan sabit güvenlik kamerasının çözünürlüğünün düşük olduğu ve görüntü kayıtlarında bahse konu olaya ait şüpheli hareket gözlemlenmediği tutanak altına alınmıştır. 13/12/2022 tarihinde düzenlenen tutanakta ise polis merkezinde bulunan kameraların kayıt süresinin 30 gün ile sınırlı olması nedeniyle kamera kayıtlarının temin edilemediği belirtilmiştir.

18. Kurumumuz tarafından inceleme sürecinde muhatap Ankara İl Emniyet Müdürlüğünden 6/12/2022, 11/1/2023, 4/7/2023 tarihlerinde; muhatap Emniyet Genel Müdürlüğünden 19/7/2023 tarihinde talep edilen bilgi ve belgeler kapsamında başvuruların gözaltına alındığı yerlerin kamera kayıtları da istenmişse de ilgili kamera kayıtları ulaştırılmamıştır. 7/7/2023 tarihinde TİHEK heyeti

tarafından Anafartalar Şehit Kamil Arslan Polis Merkezi Amirliğine habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup bu ziyarette başvuranlar ile görevli polis memurlarının Çankırı Caddesinde yan yana yürüdüğü anın kamera kayıtları edinilmiştir. Yapılan inceleme neticesinde, polis merkezindeki geçmişe dönük kamera kayıtlarının silinmiş olması ve kamera kayıtlarının muhafaza edilmemesi nedeniyle, olaya dair nezarethane kamera kayıtlarına ulaşılamamıştır.

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3'üncü maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamıştır. Terörle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi, mağdurların davranışlarından bağımsız olarak, işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelenin Sözleşmeyle yasaklandığı belirtilmiştir. Kötü muamele yasağının, Sözleşme'nin 15'inci maddesinde belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisnaya yer vermediği içtihatlarda hatırlatılmıştır (AİHM, *Labita/İtalya [BD]*, B. No: 26772/95, 6/4/2000, para. 119). Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin asgari ağırlık eşiğini aşması beklenir (AİHM, *Raninen/Finlandiya*, B. No: 20972/92, 16/12/1997, para. 55).

20. AİHM'e göre; sağlıklı olarak gözaltına alınan bir kişinin serbest bırakıldığı sırada yaralanmış olması halinde bu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda geçerli bir açıklama getirmek devletin yükümlülüğündedir (AİHM, *Selmouni/Fransa [BD]*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 87). AİHM; bir kişi özgürlüğünden yoksun bırakıldığında veya daha genel anlamda kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya kaldığında -örneğin gözaltına alındığı sırada- kişinin davranışları kesinlikle gerektirmediği hâlde kişiye karşı fiziksel güç kullanımının insan onurunu zedelediğini ve kural olarak Sözleşme'nin 3'üncü maddesi tarafından güvence altına alınan hakkın ihlalini teşkil edeceğini belirtmiştir (AİHM, *Ribitsch/Avusturya*, B. No: 18896/91, 4/12/1995, para. 38).

21. Kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin incelenmesinin, devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak maddi ve usul boyutları bakımından ayrı ayrı yapılması gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü, bireyleri işkence, eziyet ya da insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle veya cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken; pozitif yükümlülük hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı (önleyici yükümlülük) hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespiti ve cezalandırılmasını (soruşturma yükümlülüğü) içermektedir. Anılan yasağın maddi boyutu, negatif yükümlülük ile önleyici yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün iki unsurundan biri olan soruşturma yükümlülüğü ise usul boyutunu oluşturmaktadır (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Elif Aydın Dost*, B. No: 2014/19954, 12/6/2018, para 35). Bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17'nci maddesini ihlal eder biçimde bir muameleyle tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde etkili bir resmî soruşturmanın yapılması gerekmektedir.

22. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK), yargı makamlarının polis tarafından yapılan kötü muameleyle karşı koymada rolünün altını çizmiştir. AİÖK, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin polis nezaretinin ardından ruhsal ve

fiziksel durumuna yargı makamlarının dikkat etme sorumluluğuna büyük önem vermektedir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişiler gözle görülür biçimde yaralanmış olsa da olmasa da böyle bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu kişilerin veya bu kişiler adına avukat ya da başka bir meşru üçüncü tarafın şikâyeti her zaman yazılı olarak kaydedilmeli ve uygun bir soruşturma makamına sevk edilerek adli tıp muayenesi kararı alınmalıdır. Ayrıca sarıh bir kötü muamele iddiası olmayan durumlarda bile, yargı makamları karşısına çıkartılan kişilerin kötü muamele kurbanı olabileceğine dair başka bir dayanak varsa adli tıp muayenesi yapılması istenmelidir (AİÖK, 12. Genel Rapor [Inf (2002) 15], para. 45).

23. Kolluk görevlileri, görevlerini yerine getirirken direnişle karşılaştıklarında bu direnişi kırmak için ve direnişi kırabilecek düzeyde zor kullanma yetkisine sahiptirler. Fiili bir saldırı durumunda kolluk görevlileri, meşru savunma hakkı dâhilinde zor kullanma yetkisine de sahiptirler. Ancak zor kullanımı, sadece zorunlu durumlarda başvurulabilecek bir yöntem olup kullanılan güç ölçülü ve kademeli olmalıdır.

24. Kolluk görevlilerine karşı aktif/etken direniş, fiili bir saldırıda bulunmak veya güç kullanarak görevini yerine getirmesini engellemek anlamına gelir. Pasif/edilgen direniş ise belge göstermeme, araca binmeme, araçtan inmeme gibi kolluk görevlilerinin talimatlarına uymama şeklinde olup fiili bir güç kullanımını içermez. Direnişin türüne bağlı olarak, görevin yerine getirilmesi için gereken kuvvetin kullanımını değiştirebilir. Ancak kuvvet kullanımı, meşru bir zemine dayanmalıdır. Bu da direnişin devam etmesi, kuvvet kullanımının görevin yerine getirilmesi için zorunlu olması ve hedeflenen amaçla orantılı olması gerektiği anlamına gelir.

25. Polisin zor kullanma yetkisi bir cezalandırma aracı olmayıp zorunlu sınırın aşılması, işkence ve kötü muamele yasağının ihlali sonucunu doğurabilecektir.

26. İncelemeye konu başvuruda, gözaltı anından itibaren fiziksel güç uygulanmasının gerekli olduğunun muhataplar tarafından somut bir şekilde ortaya konmadığı, başvuranların kamu makamlarının gözetiminde bulunduğu zaman diliminde meydana gelen yaralanmalarının ve özellikle nezarethanede geçen olaylara ilişkin kamera kayıtlarının sunulmadığı, başvuranların etken veya edilgen bir direniş sergilediğinin delillendirilmediği, ayrıca yaralanmaların nasıl oluştuğuna ilişkin tahkikat evrakında yer verilen başvuranların kendine zarar verdiği yönelttiği izahatın ikna edici olmadığı ve yeterli açıklamada bulunulmadığı değerlendirilmiştir.

27. Nitekim genel adli muayene raporuyla saptanmış yaralanma durumu karşısında, bu durumun kolluk görevlilerinin orantısız eylemleri sonucu olmadığına ilişkin ispat yükü, kamu otoritesini temsil eden muhataplar aleyhine yer değiştirmiştir. Bu çerçevede, başvuranların iddialarının tutarlı ve uyumlu olduğu, iddiaların aksini ispat edecek somut delillerin bulunmadığı görülmüştür.

28. Somut olayda yaşanan müdahale nedeniyle başvuranların vücudunun çeşitli bölgelerinde abrazyon, hiperimsi, peteşi ve kızarıklık bulunduğu, bu durumun genel adli muayene raporuyla belgelendiği anlaşılmıştır. Ayrıca yaralanma fotoğrafları başvuru ekinde sunulmuş olup başvuranların iddiaları çerçevesinde vücut bütünlüğüne zarar verildiği görülmüştür. Oluşan yaralanmanın ciddiyeti

dikkate alındığında, başvuranların maruz kaldığı eylem, orantılı güç kullanımıyla uyumsuzdur. Yaralanmanın niteliği, olay yeri ve olayın meydana geliş şekli göz önüne alındığında, polis tarafından yapılan müdahalenin kötü muamele yasağı için aranan eşiği aştığı değerlendirilmiştir.

29. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle, kötü muamele yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

23/11/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi